

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se

Yttrande angående remiss av delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48), S2025/00922

Länsstyrelsen i Värmlands län har beretts möjlighet att yttra sig om
rubricerad remiss.

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen i delbetänkandet i dess helhet,
men ställer sig tveksam till att en enskild verksamhetsutövare ska
kunna avtala om ansvaret för smittskyddsåtgärder (se nedan under
Synpunkter på delbetänkandet, kapitel 9.12.1).

Länsstyrelsen lämnar även tre förslag kopplat till bland annat kapitel
9.14 och kapitel 10, (se nedan under länsstyrelsens förslag).

Länsstyrelsen konstaterar samtidigt att det utförda arbetet med
delbetänkandet framstår som heltäckande och väl genomarbetat.
Länsstyrelsen har vidare kommenterat kapitel 6, 9 och 10 i
delbetänkandet, se nedan under Synpunkter på delbetänkandet,
samt Länsstyrelsens förslag.

Synpunkter på delbetänkandet

Länsstyrelsen vill särskilt lyfta fram följande förslag och
argumentation i delbetänkandet:

Kapitel 6 Ett krav på handling ingår i ansvarsprincipen

I kapitel 6 förs en väl underbyggd argumentation om varför inte en
ytterligare vägledande princip ska införas, handlingsprincipen.
Ansvarsprincipen innefattar krav på handling och även om
smittspridning är en komplex samhällsstörning att hantera med
många osäkerheter anser länsstyrelsen, likt utredningen, att de
befintliga vägledande principerna är tillräckliga.

Kapitel 9 Stärkt beredskap med en lag om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder

Kap. 9.7 Det bör införas en lag om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder

Länsstyrelsen ser positivt på att stärka författningsberedskapen inom smittskyddet och tillstyrker förslaget om att införa en ny lag om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder som kompletterar smittskyddslagen (2004:168).

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att den föreslagna lagen ökar förutsebarheten och stärker den nationella beredskapen inför eventuellt kommande pandemier. Länsstyrelsen anser att utredningens bedömningar och förslag är väl avvägda när det gäller lagens omfattning, tillämpningsområde samt aktivering sett i förhållande till behovet av förutsebarhet, proportionalitet och rättssäkerhet (kap. 9.8–9.10). Utredningen har vinnlagt sig om att i författningskommentaren utförligt och med största möjliga tydlighet beskriva hur lagen är tänkt att tillämpas. Eftersom lång tid kan förflyta mellan tidpunkten från lagens ikraftträdande till det att den behöver tillämpas vill länsstyrelsen framhålla vikten av att denna metod används i den fortsatta beredningen i syfte att motverka framtida onödiga osäkerheter.

Kapitel 9.12 Bemyndiganden att meddela föreskrifter om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder

Kap. 9.12.1 Vissa verksamheter som är öppna för allmänheten

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att regeringen ska få meddela vissa föreskrifter och att regeringen ska få delegera föreskriftsrätten till den myndighet som regeringen bestämmer.

Länsstyrelsen ser positivt på att regeringen ska kunna bemyndiga länsstyrelserna att meddela föreskrifter om särskilda begränsningar på regional nivå. En möjlighet att anpassa smittskyddsåtgärder utifrån det särskilda epidemiologiska läget i en region ökar sannolikt allmänhetens förtroende och följsamhet till sådana föreskrifter.

Länsstyrelsen ställer sig tveksam till att en enskild verksamhetsutövare, som driver en fritids- och kulturverksamhet, en handelsplats eller ett serveringsställe, ska kunna avtala om ansvaret för smittskyddsåtgärder. Ansvarsreglering i avtal kan leda

till att en annan fysisk eller juridisk person än den som har de faktiska och praktiska möjligheterna att vidta smittskyddsåtgärder, ansvarar för åtgärderna i fråga, detta skulle i förlängningen kunna innebära att ansvaret överläts på en verksamhetsutövare som inte kan utöva ansvaret fullt ut (se s. 699).

Kap. 9.12.4 Upplåtelser för privata sammankomster

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att regeringen ska få föreskriva om anmälningsskyldighet till länsstyrelsen och att länsstyrelserna ska kunna bemyndigas att meddela vissa föreskrifter på regional nivå.

I likhet med utredningen anser länsstyrelsen att en förutsättning för att länsstyrelsen ska kunna utöva adekvat tillsyn är att sådana sammankomster som är i fråga, på förhand anmäls till länsstyrelsen.

Mot bakgrund av länsstyrelsernas regionala förankring och breda lokalkännedom är det lämpligt att regeringen kan bemyndiga länsstyrelserna att meddela föreskrifter på regional nivå. Att anpassa föreskrifter utifrån regionala förhållanden borgar för träffsäkra åtgärder samt att allmänheten har förståelse för och iakttar god följsamhet till föreskrifterna.

Kapitel 9.13 Utformning och tillämpning av föreskrifter om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder

Kap. 9.13.2 Föreskrifterna får inskränkas geografiskt

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att regeringens föreskrifter får inskränkas till att gälla inom ett viss geografiskt område.

Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att regeringen använder den kunskap och lokalkännedom som länsstyrelserna besitter när det gäller behovet av att begränsa föreskrifters geografiska tillämpning.

Kap. 9.14 Beslut om begränsningar i enskilda fall

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att länsstyrelsen ska få besluta om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder i enskilda fall.

Länsstyrelsen tillstyrker också att ett sådant beslut som utgångspunkt ska gälla genast (kap. 9.16).

Länsstyrelsen ser positivt på att skapa en möjlighet till regionala anpassningar genom beslut i enskilda fall om smittskyddsåtgärder. För att ett sådant beslut ska få avsedd effekt är det av stor vikt att

det särregleras i den föreslagna lagen att det ska gälla genast om länsstyrelsen inte bestämmer något annat.

Kapitel 9.15 Tillsyn och befogenheter

Kap. 9.15.1 Länsstyrelsen bör ha tillsynsansvaret

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att länsstyrelsen ska utöva tillsyn över den föreslagna lagen och föreskrifter som meddelas i anslutning till den.

Länsstyrelsen har idag tillsynsuppgifter inom flera olika verksamhetsområden. Det, i kombination med myndighetens erfarenhet av covid-19-pandemin, gör länsstyrelsen väl lämpad för uppgiften.

Länsstyrelsens förslag

Förslag 1, kopplat till Kapitel 9.14 Beslut om begränsningar i enskilda fall

För det fortsatta beredningsarbetet föreslår länsstyrelsen att det också bör övervägas om regeringen ska få föreskriva att länsstyrelsen, i undantagssituationer, även ska få besluta om undantag till regeringens föreskrifter, efter samråd med länets smittskyddsläkare. Att i ett särskilt fall få besluta om undantag till nationellt gällande föreskrifter kan vara relevant om smittskyddsläget särskiljer sig i en region jämfört med landet i övrigt. Länsstyrelsen instämmer förvisso i det behov av enhetlighet som utredningen förespråkar. Strävan efter enhetlighet bör dock vägas mot behovet av att kunna göra enstaka regionala undantag om smittskyddsläget i den aktuella regionen är gott.

Förslag 2, kopplat till Kapitel 10 Underlag till en nationell strategi för att hantera pandemier

Länsstyrelsen föreslår att den nationella strategin för hantering av pandemier bör kompletteras med en beskrivning av en formaliserad samverkan med smittskyddsmyndigheter i angränsande länder, liksom en beskrivning av hur en regionaliserad samverkan ska kunna genomföras. Länsstyrelserna i Värmland och Dalarna (Sverige), samt Statsförvalteren i Innlandet (Norge) har tidigare, den 2021-10-01 i skrivelse till statsministrarna och utrikeshandelsministrarna i

Sverige och Norge, föreslagit att ett bilateralt gränsforum för Innlandet, Dalarna och Värmland ska inrättas. Detta forum ska vid behov kunna ta fram lägesrapporter, konsekvensbeskrivningar och beslutsunderlag och har möjlighet att bjuda in beslutsfattare från berörda myndigheter och andra organ för att hantera uppkomna bilaterala händelser och tendenser som berör vår gemensamma gränsregion och dess medborgare.

Detta är önskvärt för att ge bättre underlag för olika helhetsbedömningar av smittskyddsåtgärder ur ett folkhälsoperspektiv. Under covid-19-pandemin observerade länsstyrelsen att stora skillnader i Sveriges och Norges smittskyddsåtgärder medförde kännbara konsekvenser för enskilda och företag, men också att en del av dessa konsekvenser hade kunnat mildras eller undvikas genom bättre samordning mellan länderna.

För Värmlands län var de gränsregionala utmaningarna, kopplat till den svensk-norska gränsen, stora under covid-19-pandemin. Relationerna är vanligtvis goda och företag, familjer och privatpersoner samspelar dagligen i ett område där gränsen inte märks. Under pandemin påverkades medborgare och företag i gränsregionen påtagligt utifrån såväl arbetspendling som familje- och släktrelationer. De tidigare goda relationerna mellan norska och svenska medborgare sattes på prov och många påverkades av de två ländernas olika syn på restriktioner och en stängd gräns. Till följd av varsel och uppsägningar ökade arbetslösheten kraftigt i gränskommunerna. För att i framtiden förebygga problem som uppkommer av stängda gränser är en kontinuerlig samverkan på nationell nivå nödvändig. Det är även viktigt att frågorna problematiseras och behandlas på nationell och nordisk nivå.

De tre gränstjänster som finns utlokaliserade längs den svenska gränsen, mot Norge, Finland och Danmark skulle kunna vara en resurs både för informationsinhämtning och informationsspridning om en ny pandemi skulle inträffa.

Förslag 3

Länsstyrelsen ser risker med att föreslå en enskild länsstyrelse, att samordna eventuellt framtida tillsynsarbete, vid kommande pandemier. Detta bör hanteras i särskild ordning exempelvis på det sätt länsstyrelserna under pandemin samordnade sig och inrättade ett gemensamt samordningskansli under en värdlänsstyrelse.

De som medverkat i beslutet

Beslut om yttrandet har fattats av landshövding Georg Andrén med byrådirektör Magnus Dagerhorn som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Emma Spak, avdelningschef Maria Hammarström, avdelningschef Tomas Sahlström, rättschef Ingela Alverfors och enhetschef Jörgen Persson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.